

9. Психологічний словник. – К. : Вища шк., 1982. – 209 с.
10. Ципко В. В. Формування гуманістичних цінностей студентів культурно-мистецьких спеціальностей у процесі навчання суспільнознавчих дисциплін : автореф. дис. кан. пед. наук / В. В. Ципко. – К., 2007. – 17 с.
11. Філософський енциклопедичний словник / Шинкарук В. І. – К. : Абрис, 2002. – 744 с.
12. Шапара Б. Г. Психологічний тлумачний словник / Шапара Б. Г. – Х. : Прапор, 2004. – 597 с.

#### Анотації

*Психологічні аспекти проблеми формування гуманістичних цінностей, вікових закономірностей розвитку ціннісних орієнтацій представлено в роботах відомих психологів К. Платонова, Г. Костюка, С. Рубінштейна, Л. Виготського, Б. Ананьєва та ін. Віддаючи належне науковій і практичній значущості праць, у яких розглядаються різні аспекти зазначеної вище наукової проблеми, слід підкреслити відсутність у філософських, соціологічних, психологічних та педагогічних дослідженнях специфічно відмінного тлумачення понять “цінність”, “гуманність” та “гуманістичні цінності”. У статті подано результати констатувального експерименту гуманістичних цінностей у студентів-гандболістів інституту фізичної культури та здоров'я ВНУ імені Лесі Українки. Виявлено, що знання про сутність гуманістичних цінностей у студентів-гандболістів різнобічні.*

**Ключові слова:** цінності, гуманістичні цінності, студенти-гандболісти, особистість.

**Леонід Гнитецький, Александр Швай, Евгений Козак. Понимание сущности гуманистических ценностей студентами-гандболистами.** Психологические аспекты проблемы формирования гуманистических ценностей, возрастных закономерностей развития ценностных ориентаций представлены в работах известных психологов К. Платонова, Г. Костюка, С. Рубинштейна, Л. Выготского, Б. Ананьева и др. Отдавая должное научной и практической значимости работ, в которых рассматриваются различные аспекты указанной выше научной проблемы, необходимо подчеркнуть отсутствие в философских, социологических, психологических и педагогических исследованиях специфически отличного толкования понятий “ценность”, “гуманность” и “гуманистические ценности”. В статье представлены результаты констатувального эксперимента гуманистических ценностей в студентов-гандболистов института физической культуры и здоровья ВНУ имени Лесы Украинки. Определено, что знания о сущности гуманистических ценностей студентами-гандболистами разнообразны.

**Ключевые слова:** ценности, гуманистические ценности, студенты-гандболисты, личность.

**Leonid Gnitetskiy, Oleksandr Shvai, Yevgen Kozak. Understanding of the Essence of Humanistic Values by Students-Handballers.** Psychological aspects of the formation of humanistic values, age patterns of values represented in the works of famous psychologists K. Platonov, G. Kostiuk, S. Rubinstein, L. Vygotskiy, B. Ananyev etc. Paying tribute to the scientific and practical significance of works which address various aspects of the above research problem highlights lack of philosophical, sociological, psychological and educational research specifically different interpretation of the concept of “value”, “humanity” and “humanistic values”. The article presents results of the primary experiment of humanistic values of students-handballers of the Institute of Physical and Health Culture of Lesya Ukrainka Volyn National University. It was found out that knowledge about the nature of humanistic values by students-handballers is diverse.

**Key words:** values, humanistic values, students-handballers, personality.

УДК 796.071.4.001:374 (493) (045)

Євгенія Захаріна

### Бельгійський досвід професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи

*Класичний приватний університет (м. Запоріжжя)*

**Постановка наукової проблеми та її значення.** Для створення, розширення, поширення знань та надання послуг спільноті в галузі фізичного виховання, спорту й відпочинку, які сприяють покращенню здоров'я та добробуту населення, сучасне суспільство всіх країн прагне зосередити зусилля на якісній професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури. Так, формування здорової молоді й фізично розвинутої особистості вирішується на державному рівні в Бельгії, Італії,

Люксембурзі, Португалії, Франції, на регіональному або місцевому – у Німеччині, Іспанії, Швейцарії. Одним з актуальних напрямів вивчення зарубіжного досвіду є теорія та практика підготовки майбутнього вчителя фізичної культури в Бельгії й Нідерландах із їхніми децентралізованими освітніми системами.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій із цієї проблеми.** Перехід педагогічної освіти на інтенсивний шлях розвитку є пріоритетним напрямом у реформах розвинених країн світу. Це пояснюється тим, що успіх перетворень у суспільстві багато в чому залежить від рівня загальної освіченості й професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури.

Країни Західної Європи мають багатий історичний досвід у розв'язанні проблеми гуманістичного підходу до підготовки вчителів фізичної культури. Рух за підвищення якості освіти у вищих навчальних закладах набув загальнонаціонального характеру й активно підтримується урядами Бельгії та Нідерландів.

Сучасний рівень проблем педагогічної освіти на Заході й підготовки вчителів визначається низкою досліджень, присвячених різним аспектам: методи та організаційні форми навчання аналізуються в дослідженнях М. В. Кларіна; інтеграційним процесам розвитку освіти присвячено праці Б. Л. Вульфсона, Н. К. Чапаєва; шляхи розвитку професійної освіти й реформи педагогічної освіти за кордоном розглянуто в роботах С. Б. Лисової, Г. В. Мухаметзянової.

Аналіз літератури дає можливість констатувати, що вітчизняні та зарубіжні дослідники накопичили значний досвід вивчення західноєвропейської теорії й практики підготовки вчителів. Водночас слід зазначити, що зміст педагогічної підготовки вчителів фізичної культури в системі вищої освіти Бельгії та Нідерландів практично не був спеціальним предметом вивчення.

Незважаючи на певні відмінності в історичному, соціальному й культурному аспекті Бельгії, Нідерландів та України, функціональна спільність національних педагогічних систем дає можливість творчого використання досвіду підготовки вчителів у Бельгії й Нідерландах, сприяє вдосконаленню та покращенню української педагогічної системи загалом.

**Завдання** дослідження – проаналізувати психолого-педагогічну літературу з фізичної культури та мережі Інтернет із досвіду професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в Бельгії та Нідерландах.

**Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження.** Університетська освіта в Католицькому університеті Левена (Université catholique de Louvain) здійснюється на факультеті наукового руху. Основна увага приділяється двом напрямам для отримання ступеня бакалавра – фізичній культурі, фізіотерапії та реабілітації. Отримати ступінь бакалавра в галузі фізичного виховання студенти можуть за три роки навчання, магістра фізичної культури за два роки навчання, також можливо отримати ступінь доктора фізичного виховання.

Навчальний план бакалавра наук у галузі фізичного виховання складає 180 кредитів, стандартна програма протягом трьох років по 60 кредитів на рік.

Стандартна програма передбачає на першому році навчання практичну фізичну підготовку студентів. Це практичне навчання триває близько восьми годин на тиждень та пов'язане з теоретичними дослідженнями (2 год/тиж.). Ураховуючи специфіку навчання в галузі фізичного виховання, із самого початку посилюється практична підготовка, особливо в наступні два роки. Крім того, на другому році програми бакалавра студентіві пропонується вибір дисциплін, щоб збагатити і професійну підготовку, та відводиться близько двадцяти годин на тиждень.

Методологічні й практичні заняття, які проводяться в Католицькому університеті Левена, характерні для фізичної культури: фізична активність, спорт, легка атлетика, танці та виразна діяльність; фітнес, спортивна гімнастика й спортивна акробатика, ігри та спорт, плавання, методологія спорту й фізичної активності.

Для отримання необхідних професійно орієнтованих знань, умінь і навичок при здійсненні оздоровчо-виховної позакласної та позашкільної роботи майбутні вчителі фізичної культури в Католицькому університеті Левена, на наш погляд, вивчають такі навчальні дисципліни, як:

– “спорт і фізична активність серед наук і людської практики” (Activités physiques et sportives parmi les sciences et les pratiques humaine) – [LEDPH1008],

– “різні точки зору з основних питань у спорті” (Regards croisés sur des grandes questions du sport) – [LEDPH1009],

– “додаткова практична фізична активність і спорт 2 (стажування)” (Pratique complémentaire d'une activité physique et sportive 2 (stage)) – [LEDPH9012],

- “теоретичні основи фізичної культури і спорту діяльності та рухове навчання” (Fondements théoriques de l'entraînement des activités physiques et sportives et apprentissage moteur) [LEDPH1030],
- “додаткова практика фізичної активності і спорту 1” (Pratique complémentaire d'une activité physique et sportive 1) – [LEDPH9001],
- “технічний зв'язок, спостереження і самооцінка в галузі фізичного виховання” (Techniques de la communication, de l'observation et de l'auto-évaluation en éducation physique) – [LEDPH1029].

Для отримання ступеня магістра потрібні підготовчі програми другого циклу: підготовчий рік для магістра науки руху, фізичної культури (60 кредитів). Вища програма здійснюється протягом двох років та складає 120 кредитів. Якщо студент планує продовжити кар'єру вчителя фізичної культури в середній школі, він повинен отримувати знання та навички у викладанні та навчанні фізичної культури, розвитку особистих якостей і групового управління на практичних заняттях у школах. Також студент володіє знаннями про організаційну структуру шкіл і програму фізичної освіти в середніх школах.

У Вільному університеті в Брюсселі (Vrije Universiteit Brussel) на факультеті фізичного виховання і фізіотерапії (Faculteit van de Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie) здійснюється підготовка бакалаврів та магістрів у фізичному вихованні та кінезіології (Opleiding Bachelor of Science in de Lichamelijke Opvoeding en Bewegingswetenschappen). Студенти навчаються три роки для отримання ступеня бакалавра й два роки – магістра. Так, в університеті під час навчання студентів застосовується міждисциплінарний підхід для засвоювання достатніх знань і розумінням біомедичних наук. Майбутні вчителі фізичної культури також повинні мати можливість конкретного вибору для подальшої спеціалізації на основі особистих інтересів, наукового розуміння, навичок і відносин.

Студенти на першому році навчання мають засвоїти 40 обов'язкових кредитів та 17 кредитів вибрати із запропонованих дисциплін. Наводимо навчальний план підготовки бакалаврів фізичного виховання й кінезіології (Opleiding Bachelor of Science in de Lichamelijke Opvoeding en Bewegingswetenschappen) (табл. 1).

Таблиця 1

**Навчальний план підготовки бакалаврів фізичного виховання та кінезіології Вільного університету в Брюсселі (Vrije Universiteit Brussel)**

Назва предметів	Кредити
1	2
<i>Перший рік навчання (обов'язкові дисципліни)</i>	
<u>Анатомія опорно-рухового апарату</u>	8
<u>Хімія</u>	5
<u>Комплексний відпочинок періоду роботи та спорту в реабілітації</u>	3
<u>Організація спортивних змагань</u>	3
<u>Загальна біологія та гістологія</u>	4
<u>Спортивний рух</u>	4
<u>Історія і філософія спорту</u>	3
<u>Введення в біомеханіку рухи людини</u>	5
<u>Спорт соціології</u>	5
<i>Вибіркові дисципліни (17 кредитів)</i>	
<u>Освіта руху і методи</u>	8
<u>Індивідуальні рух методів навчання</u>	9
<u>Планування спортивної кар'єри</u>	17
<i>Другий рік навчання (обов'язкові дисципліни)</i>	
<u>Біохімія вправ</u>	7
<u>Імунології та фізіології стосовно до руху тканини та реабілітації</u>	4
<u>Психологія спорту</u>	5
<u>Анатомія в пробірці</u>	4
<u>Перша допомога та охорони здоров'я</u>	3
<u>Нейрофізіологія руху і біль</u>	3
<u>Методологія дослідження в кінезіології</u>	6
<u>Принципи спорту менеджменту та маркетингу</u>	5
<u>Дидактика руху освіти</u>	5
<i>Вибіркові дисципліни (18 кредитів)</i>	
<u>Рух освіти і методи II (у тому числі зимові види спорту)</u>	10

Закінчення табл. 1

1	2
<u>Індивідуальне навчання руху та методології II</u>	8
<u>Планування спортивної кар'єри II</u>	18
<i>Третій рік навчання (обов'язкові дисципліни)</i>	
<u>Спортивна біомеханіка</u>	6
<u>Методи досліджень, статистика</u>	6
<u>Спорт у Фландрії</u>	3
<u>Біометрія, яка застосовується до фізичного виховання і спорту</u>	5
<u>Деякі проблеми професійного секторів в галузі фізичного виховання</u>	3
<u>Фізіологія людини</u>	5
<u>Двигун навчання і психомоторного розвитку</u>	5
<u>Навчання і підготовка кадрів фізіології вправ: Частина I</u>	5
<u>Стажування в навчальних закладах</u>	4
<i>Блок 1 (вибір з 16 кредитів)</i>	
<u>Рух освіти III та методології (у тому числі зимові види спорту)</u>	6
<u>Індивідуальні рух методів навчання і III (включаючи водні види спорту)</u>	10
<u>Планування спортивної кар'єри III</u>	16
<i>Блок 2 (вибір з 6 кредитів)</i>	
<u>Вступ до методів навчання та коучингу</u>	6
<u>Основи фізичної культури</u>	3
<u>Фітнес та санітарна освіта і просування</u>	3
<u>Навчання методології, включаючи передачу вправ фізичної культури</u>	3
<u>Дидактичні забезпечення кластеру та кінезіології</u>	3
<u>Події та управління проектами у спорті</u>	6
<u>Технологічне підприємництво</u>	6

При отриманні ступеня бакалавра фізичного виховання та кінезеології студент має можливість працевлаштуватися учителем фізичної культури й кінезеології.

Студенти також мають змогу продовжити навчання та отримати ступінь магістра фізичного виховання та кінезеології протягом одного року, із 2013 р. – два роки, кількість кредитів, які відводяться на навчання 60 (із 2013 р. – 120). Для студентів пропонуються академічні програми з теорії та практики, утілюється індивідуальний підхід роботою з невеликими групами студентів і застосуванням різних методів. Студенти залежні від своїх інтересів мають змогу обрати спеціалізацію в магістратурі: фітнес і здоров'я (“фітнес-експерт”); освіта (студент за умови проходження деяких додаткових курсів отримує кваліфікацію вчителя фізичної культури); менеджер спорту (студент має змогу почати власний бізнес у галузі спорту та здоров'я); тренер з виду спорту (залежно від виду спорту й своїх навичок студент готовий до роботи тренера у спортивній спеціалізації).

Також студенти проходять стажування, на яке відводиться від 180 до 350 годин стажування, залежно від обраного варіанта спеціалізації.

Розглянемо більш детально підготовку магістрів фізичної культури та кінезеології. Частина програми підготовки обов'язкова незалежно від обраної спеціалізації та охоплює такі дисципліни: навчання і підготовка кадрів в фізіології вправ (п'ять кредитів), основи спортивного права й спортивної етики (три кредити), фінансовий менеджмент й економічні аспекти спорту (три кредити), а також інтегровані спортивні періоди роботи взимку (три кредити). Крім цього, загального блоку потрібно за спеціалізацією вибрати дев'ять кредитів, щоб приступити для вивчення 35 кредитів обов'язкових спеціалізованих курсів. У завершальній частині навчання студент пише магістерську дисертацію з обраною спеціалізацією, на яку відводиться 16 кредитів (450 годин навчання).

У Вільному університеті в Брюсселі (Vrije Universiteit Brussel) значна увага приділяється підготовці майбутніх учителів фізичної культури до проведення й організації різноманітних заходів, які пропагують здоровий спосіб життя, залучають молодь до регулярних занять фізичною культурою та спортом.

Дисципліна “Події та керування проектами в галузі спорту” вивчається протягом шість кредитів, що складає 156 годин навчання (26 контактних годин лекцій, 13 контактних годин практичних семінарів, 52 контактних годин зовнішньої форми).

Студенти зможуть оволодіти структурою професійного заходу в плануванні й організації, визначити місію, бачення, ключові фактори успіху їхніх заходів. Студенти пропонують проведення спор-

тивного дня з урахуванням побажань замовника, з одного боку, і передбачуваного бюджету – з іншого. Також студенти створюють план вербування й штатний розклад, учаться працювати в групах, спілкуватися один з одним та зовнішніми партнерами при розв'язанні проблем.

Зміст дисципліни “Події та керування проектами в галузі спорту” стосується організації заходу (незалежними методами). Так, підготовка починається в жовтні й постійно доводиться до етапу реалізації, а саме організації заходу (березень-квітень). Під час лекцій та семінарів розглядаються типи подій, рівні, типи, маркетинг подій; дорожня карта: початкова фаза, етап планування, контролю, здійснення й оцінки подій; фінансовий менеджмент: складання бюджету залежно від події; плани роботи: гласність, схема спонсора, план заходів, планування, фінансове планування, план харчування, веб-сайт; оцінка подій з точки зору замовника та студентів.

На практичних заняттях студенти: оцінюють події, з погляду керівника; студент допомагає з керівництвом наявної події (один день): наприклад розробити подію вступу до університету, туру на велосипедах, Lipton Ice Tea, олімпійських трофесій, події “Втеча”; визначають місію, бачення, критичні фактори успіху часткового плану; аналізують, як функціонально самоорганізується подія; ця частина буде працювати, постійно коректуватися із самого початку з листопада, щоб удало провести подію в березні-квітні; беруть участь у виконанні подій, які проводять однокурсники (організаційний день); оцінюють подію в журналі та роблять об'єктивні й суб'єктивні звіти, які слугують основою для майбутніх поколінь студентів.

Незалежні або зовнішні методи вивчення дисципліни “Події та керування проектами в галузі спорту” включають самоорганізацію невеликого заходу, наприклад спортивних стимулів (у співпраці з Blos і SVS) або допомога в наявній організації підготовки події, які запропонує студент. На цьому етапі студент вивчає теорію на практиці. Усі аспекти управління подіями на оперативному рівні повинні бути розглянуті у цьому розділі. Останнє має місце в другому півріччі та під час лекцій та практичних заняттях готуються протягом навчального року.

**Висновки й перспективи подальших досліджень.** Отже, у процесі свого розвитку професійно-педагогічної освіти Бельгії й Нідерландів уже розв'язано багато проблем, які стоять перед сучасною українською освітою: диференціація та індивідуалізація навчання майбутнього вчителя фізичної культури, застосування сучасних технологій, упровадження альтернативних програм педагогічної підготовки в практику вищої педагогічної школи. Досвід Бельгії та Нідерландів у підготовці майбутніх учителів фізичної культури може бути використаний в Україні. Перспективи подальших розвідок полягають у більш детальному вивченні досвіду країн Європи та впровадженні в освітній простір вищих навчальних закладів України.

#### **Список використаної літератури**

1. Université catholique de Louvain [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.uclouvain.be/334859.html>
2. Vrije Universiteit Brussel [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.vub.ac.be/english/index.php>

#### **Анотації**

*У статті розглянуто особливості вищої освіти в університетах Бельгії й Нідерландів. Автор указує, що рух за підвищення якості освіти у вищих навчальних закладах набув загальнонаціонального характеру та активно підтримується урядами всіх країн. Завданням дослідження було вивчення особливостей професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в Бельгії й Нідерландах. Зазначено, що термін навчання для отримання ступеня бакалавра в галузі фізичного виховання становить три роки, магістра – два роки в університетах Бельгії та Нідерландів. Подано навчальний план підготовки бакалаврів фізичного виховання й кінезіології Вільного університету в Брюсселі. Автор на прикладі дисципліни “Події та керування проектами в галузі спорту” Вільного університету в Брюсселі розглядає підготовку майбутніх учителів фізичної культури до проведення та організації різноманітних фізкультурно-оздоровчих заходів, які пропагують здоровий спосіб життя, залучають молодь до регулярних занять фізичною культурою та спортом.*

**Ключові слова:** бакалавр, майбутні учителі фізичної культури, позакласна та позашкільна оздоровчо-виховна робота.

**Евгения Захарина. Бельгийский опыт профессиональной подготовки будущих учителей физической культуры к внеклассной и внешкольной оздоровительно-воспитательной работы.** В статье рассматриваются особенности высшего образования в университетах Бельгии и Нидерландов. Автор указывает, что движение за повышение качества образования в высших учебных заведениях приняло общенациональный характер и активно поддерживается правительствами всех стран. Задачей исследования было изучение особенностей профессиональной подготовки будущих учителей физической культуры в Бельгии и Нидерландах.

Отмечается, что срок обучения для получения степени бакалавра в области физического воспитания составляет три года, магистра – два года в университетах Бельгии и Нидерландов. Представлен учебный план подготовки бакалавров физического воспитания и кинезиологии Свободного университета в Брюсселе. Автор рассматривает на примере дисциплины “События и управление проектами в области спорта” Свободного университета в Брюсселе подготовку будущих учителей физической культуры к проведению и организации различных физкультурно-оздоровительных мероприятий, которые пропагандируют здоровый образ жизни, привлекают молодежь к регулярным занятиям физической культурой и спортом.

**Ключевые слова:** бакалавр, будущие учителя физической культуры, внеклассная и внешкольная оздоровительно-воспитательная работа.

***Yevgeniya Zakharina. Belgian Experience of Training of Future Physical Education Teachers to Extra-Curricular Health and Educational Work.*** The article deals with the features of higher education at universities in Belgium and the Netherlands. The author points out that the movement for improving educational quality in higher educational establishments has national character and is actively supported by governments of all countries. The objective of the study was to study characteristics of training of future physical education teachers in Belgium and the Netherlands. It was noted that the training period for obtaining bachelor's degree in physical education is three years, Master degree – two years of studying at the universities of Belgium and the Netherlands. The curriculum for a bachelor of physical education and kinesiology at Free University of Brussels is presented. The author considers the example of discipline “Events and project management in Sports” at Free University of Brussels in preparation of future physical education teachers for organization of various sports and recreational activities that promotes healthy lifestyle, attracts young people to regular physical training and sports.

**Key words:** bachelor, future physical education teachers, extra-curricular health and education work.

УДК 378.011.3

*Лідія Ковальчук,  
Інна Ткачівська,  
Ганна Презлята,  
Сергій Курилюк*

## **Складники професійного іміджу майбутнього вчителя фізичної культури**

*ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”  
(м. Івано-Франківськ)*

**Постановка наукової проблеми та її значення. Аналіз останніх досліджень.** Учительська професія – одна з небагатьох, які можна назвати вічними. Ніхто й ніщо не зможе замінити вчителя – творчу особистість зі своїм неповторним учительським іміджем.

Сучасний словник іншомовних слів термін “імідж” тлумачить як певний образ відомої особи або речі, створюваний засобами масової інформації, літературою або самою собою [7].

За визначенням О. Ворожейкіної [1], імідж розглядається як своєрідний інструментарій, що допомагає вибудувати взаємини з навколишнім світом.

На основі вищесказаного вважаємо, що імідж кожного педагога індивідуальний, але водночас містить загальні риси, що властиві його професії. Сьогодні, як ніколи раніше, актуалізуються питання утвердження іміджу вчителя фізичної культури, перед яким держава ставить відповідальність за виховання в дітей бережливого ставлення до власного здоров'я та утвердження пріоритетів здорового способу життя. Аналіз наукової літератури [1; 4; 7] та власні спостереження за професійною діяльністю фахівців фізичної культури засвідчують, що це можливо забезпечити за умови тісної співпраці всього педагогічного колективу, школи й сім'ї. Очолити таку цілеспрямовану діяльність у напрямі підтримки з питання формування в школярів здоров'язберігальної поведінки під силу лише вчителю фізичної культури з високими професійними та особистісними якостями (вихованість, доброта, чуйність, спрямованість, чесність, відповідальність, повага до інших, демократичність, ентузіазм), тобто фахівцеві з високим професійним іміджем.

Процес формування професійного іміджу вчителя фізичної культури ускладнюється тим, що в сучасних умовах його становлення здійснюється в ситуації належних соціальних, економічних змін.